

ERGENLİK DÖNEMİNDE SORUNLAR VE DANIŞMANLIK

35. BÖLÜM

Barış GÜLLER¹

GİRİŞ

Çocukluktan erişkinliğe bir geçiş süreci olan ergenlik dönemi, birçok farklı alanda değişikliklerin yaşandığı, kendine has birtakım özellikleri de içerisinde barındıran çok yönlü bir değişim ve gelişim evresidir. Dönemin şekillenmesinde çocukluk döneminde olduğu gibi genetik, çevresel ve psikososyal etkenler önemli yer tutar. Ergenlik dönemi, fiziksel değişikliklerinin yanı sıra bilişsel, duygusal, ahlaksal ve sosyal açılardan değişim ve gelişimin olduğu karmaşık bir süreçtir. Dönemin, ergenin ilişki içinde olduğu aile, okul, sosyal çevre tarafından iyi analiz edilmesi, ergeni anlayabilmek ve olası sorunlarına yardımcı olabilmek açısından önemlidir. Bu bölümde; güncel literatür ışığında ergenlik dönem özellikleri, bu döneme özgü risk faktörleri ve ortaya çıkan zorlukların ergen üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmada yardımcı olabilecek yöntemler gözden geçirilmiştir.

ERGENLİK DÖNEM ÖZELLİKLERİ VE ERGENLERDE PSİKİYATRİK DEĞERLENDİRME

Literatürde farklı tanımlar olmakla birlikte ergenlik dönemi için 11-14 yaş arası başlangıç, 17-21 yaş aralığı bitiş olarak kabul edilmekte, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) de 10-19 yaş aralığını ergenlik dönemi olarak belirtmektedir ^(1,2). Çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olarak adlandırılan bu dönemde sekonder cinsel değişiklikler, hızlı boy ve kilo artışı olmakta ve üreme yeteneği kazanılmaktadır ⁽³⁾. Bu dönemdeki gelişimsel görevler; yakın ilişkilerin kurulması, kimlik gelişimi, gelecek ile ilgili plan yapabilme, bağımsızlık kazanma ve sosyal becerilerin kazanılması olarak sıralanabilir. Ebeveyn tutumları, erken çocukluk dönemi yaşantıları, aile ve akran ilişkileri dönemin nasıl şekilleneceği konusunda göstergelerdir. Sevgi, nefret, bağımlılık ya da bağımsızlık çabaları, erkeksi ve kadınsı yönlerini

¹ Uzm. Dr., Bursa Dörtçelik Çocuk Hastanesi, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi, drbarisguller@gmail.com
ORCID iD: 0000-0001-7911-4614

SONUÇ

Ergenlik dönemindeki bireylerin fizyolojik özelliklerinin, ihtiyaç ve sorunlarının bilinmesi, bu dönemi daha sorunsuz tamamlayarak biyopsikososyal anlamda sağlıklı ve aktif bireyler olmalarına yardım edebilir. Destekleyici sosyal çevrede bulunma, aile tarafından davranışlarına yönelik anlayış ve tutarlı disiplinin ergenlik sonrası dönemde de olumlu yansımaları olabilir. Bu dönemde ortaya çıkan sorunlara erken dönemde müdahale olmaması durumunda erişkinlikte kronikleşme, mesleki ve eğitimle ilgili kayıplar ve psikososyal olumsuz yaşantıların ortaya çıkma ihtimali artmaktadır⁽⁹¹⁾.

KAYNAKÇA

1. WHO (2020). Adolescent health. (05/07/2020 tarihinde https://www.who.int/health-topics/adolescent-health/#tab=tab_1 adresinden erişilmiştir).
2. Koç M. Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2004; 17: 231-56.
3. Needleman DR. (2004). Adolescence. (Behrman RE, Kliegman RM, Jenson HB. Eds.) Nelson Textbook of Pediatrics. (17th ed. p. 53-8). Philadelphia, PA: WB SaundersCo.
4. Tamar, M. (2005). Kimlik Duygusunun Kazanılması. Müge Tamar (Ed.), Gençlikte Değişim ve Süreklilik içinde. (s.31-6.). İzmir: Çelikkol Yayıncılık.
5. Keating DP. (2004). Cognitive and brain development. (Lerner R, Steinberg L. Eds.) Handbook of adolescent psychology. (p.45-84). John Wiley&Sons Inc.
6. Rosenblum GD, Lewis M. Emotional development in adolescence. Blackwell handbook of adolescence. 2003:269-89.
7. Çobanoğlu C, Karabekiroğlu K. (2018). Ergenlik Döneminde Bilişsel, Duygusal, Ahlaksal ve Sosyal Gelişim. Tezan Bildik (Ed.), Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Bozukluklar içinde (s7-12). Ankara: Türkiye Klinikleri.
8. Cuffe SP, Waller JL, Addy CL, et al. A longitudinal study of adolescent mental health service use. J Behav Health Serv Res, 2001;8:1-11.
9. Mina K., Dulcan MD. (2016). Dulcan's Textbook of Child and Adolescent Psychiatry (Second edit). USA: American Psychiatric Association.
10. King R, Schwab-Stone M, Peterson BS, et al. (2007). Bebek, çocuk, ergenin psikiyatrik incelemesi. Bozkurt E. (Çev Ed.), Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry içinde. (s3044-75). Ankara: Güneş Kitabevi Ltd.
11. Paus T. Mapping brain maturation and cognitive development during adolescence. Trends Cogn Sci 2005;9:70.
12. UNICEF (2011). The state of the world's children. Adolescence: A time of opportunity. (2/07/2020 tarihinde https://www.unicef.org/sowc2011/pdfs/SOWC-2011-Main_Report_EN_02092011.pdf adresinden ulaşılmıştır).
13. Masten AS. Ordinary Magic: Resilience Process in Development. Am Psychol. 2001;56:227-38.
14. McGee R, Wolfe D, Olson J. Multiple Maltreatment, Attribution of Blame and Adjustment Among Adolescents. Dev Psychopathol. 2001;13:827-46.
15. Grant KE, O'koon JH, Davis TH, et al. Protective factors affecting low-income urban african american youth exposed to stress. J Early Adolesc. 2000;20(4):388-417.
16. Grant KE, Compas BE, Thurm AE, et al. Stressors and child and adolescent psychopathology. Evidence of moderating and mediating effects. ClinPsychol Rev. 2006;26(3):257-83.
17. Essau CA, Gabbidon J. (2013). Epidemiology and mental health service utilization. Cecilia A. Essau, Thomas H Ollendick (Eds.), The Wiley Blackwell Handbook of Treatment of Childhood and Adolescent Anxiety. (1st ed. P.23-42). Chichester, UK: Wiley-Blackwell.
18. Rey JM, Bella-Awusah TT, Liu J. (2015). Depression in children and adolescents. (Joseph M. Rey, Andres Martin. Eds.). IACAPAP e-Textbook of Child and Adolescent Mental Health. (Chapter e.1 Mood disorder).

19. Costello EJ, Egger H, Angold A. 10-year research update review: the epidemiology of child and adolescent psychiatric disorders: I. Methods and public health burden. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2005;44(10):972-86.
20. Herpertz-Dahlmann B. Adolescent eating disorders: update on definitions, symptomatology, epidemiology and comorbidity. *Child Adolesc Psychiatry Clin N Am*. 2015;24:177-96.
21. Barbaresi WJ, Colligan RC, Weaver AL, et al. ADHD, and psychosocial adversity in adults with childhood ADHD: a prospective study. *Pediatr*. 2013;131(4):637-44.
22. Visser SN, Bitsko RH, Danielson ML, et al. Treatment of attention deficit/hyperactivity disorder among children with special healthcare needs. *J Pediatr*. 2015;166(6):1423-30.
23. Sümer AS. Farklı Öz-Anlayış Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinde Depresyon Anksiyete ve Stresin Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.2008. Konya.
24. Schimmelmann BG, Schmidt SJ, Carbon M, et al. Treatment of adolescents with early-onset schizophrenia spectrum disorders: in search of a rational, evidence-informed approach. *Curr Opin Psychiatry*. 2013;26(2):219-30.
25. Birmaher B, Axelson D, Strober M, et al. Clinical course of children and adolescents with bipolar spectrum disorders. *Arch Gen Psychiatry* 2006;63(2):175-83.
26. Dyregrov A. (2000). Çocuk, kayıplar ve yas. Yetişkinler için el kitabı (Gülden Güvenç, Çev. Ed.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
27. Berger R, Pat-Horenczyk G, Gelkopf M. School based intervention for prevention and treatment of elementary-students terror-related distress in Israel: a quasi-randomized controlled trial. *Journal of Traumatic Stress*. 2007;20(4):541-51.
28. McCoyd JLM, Walter CA. (2016). Grief and loss across the life span: A Biopsy chosocial Perspective. (Second edit). Newyork: Springer Publishing Company.
29. Cinzia PA, Montagna L, Mastroianni C, et al. Losing a parent: Analysis of the literature on the experience and needs of adolescents dealing with grief. *Journal of Hospice and Palliative Nursing* 2014;16:362-73.
30. National Research Council. (2011). The science of adolescent risk-taking: Workshop report. Washington (DC): National Academies Press (US).
31. Cantürk G, Çocuk suçluluğunda adli psikiyatrik değerlendirme. *STED*.2005; 2: 31-35.
32. Şengül HA, Cantürk N, Cantürk G ve ark. Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi'nde akran istismarı nedeniyle yargılanan çocukların değerlendirilmesi. *Türk Pediatri Arşivi Dergisi*. 2012; 47: 283-289.
33. Alikashiöglü M. Ergenlerde Davranışsal Sorunlar. İ.Ü. Cerrahpaşa Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Adolesan Sağlığı II. 2008;63.
34. Glass N, Fredland N, Campbell J, et al. Adolescent dating violence: Prevalence, risk factors, health outcomes, and implications for clinical practice. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*. 2003;32:227-238.
35. Eaton DK, Kann L, Kinchen S, et al. Youth risk behavior surveillance-United States, 2011. Morbidity and mortality weekly report. *MMWR Surveill Summ* 2012; 61:1-162.
36. Ryan G. Perpetration prevention: The forgotten frontier in sexuality education and research. *Siecus Report* 2000; 29:28-34.
37. Abram KM, Teplin LA, McClelland GM et al. Comorbid psychiatric disorders in youth in juvenile edetention. *Arch Gen Psychiatry*. 2003; 60(11): 1097-1108.
38. Aktepe E., Atay İ. M. Çocuk evlilikleri ve psikososyal sonuçları, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2017;9(4):410-420 doi: 10.18863/pgy.3107.
39. Soylu N, Ayaz M. Adli değerlendirme için yönlendirilen küçük yaşta evlendirilmiş kız çocuklarının sosyodemografik özellikleri ve ruhsal değerlendirmesi. *Anadolu Psikiyatri Derg*.2013; 14:136-144.
40. Gleitman H, Fridlund AJ, Reisberg D. (2000). *Psychology*. (5th ed. P. 144-65.). NY: W W Norton &Co Inc.
41. Bouchey HA, Furman W. (2006). Dating and romantic experiences in adolescence. (Adams GA, Berzonsky MD. Eds.) *Blackwell Handbook of Adolescence*. (p.313-29.). Oxford, UK: Blackwell Publishing Ltd.
42. Steinberg L. (2007). Ergenlik. (Figen ÇOK, Çev. Ed.). Ankara: İmge Yayınevi.

43. Klerman LV. Risk of poor pregnancy outcomes: Is it higher among multiparous teenage mothers?. *J Adolesc Health*. 2006; 38(6):761-4.
44. WHO. Adolescent pregnancy. (26.06.2020 tarihinde <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs364/en/> adresinden erişilmiştir).
45. Çak T. (2012). Bebek ruh sağlığını etkileyen sosyokültürel etkenler. Koray Karabekiroğlu K (Ed), Bebek Ruh Sağlığı (0-4 yaş) Temel Kitabı içinde. (s.234-42).Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatri Derneği Yayınları.
46. Özcebe H. (2011). Çocukluktan ergenliğe cinsellik. (CETAD, TAPV, Ed.) Cinsellik ve Cinsel Eğitim içinde (s:32-45). İstanbul: Gria Reklam Ltd.Şti.
47. Özcebe H, Ünal T, Türkyılmaz S ve ark. (2007) Türkiye gençlerde cinsel sağlık ve üreme sağlığı araştırması. Ankara: Damla Matbaacılık.
48. Aras, Ş., Günay, T., Özan, S. ve ark. İzmir ilinde lise öğrencilerinin riskli davranışları. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 2007;8, 186-196.
49. Eaton DK, Kann L, Kinchen S, et al. Youth risk behavior surveillance United States, 2005. *MMWR Surveill Summ*.2006; 55: 1-108.
50. Gültekin, K., Tari, I., Eke, C.Y. (2006). Okullarda suç ve şiddeti önleme. İstanbul: Yeniden Yayınları.
51. Fleming CB, Kim H, Harachi TW, et al. Family processes for children in early elementary school as predictors of smoking initiation. *J Adolesc Health* 2002; 30: 184-9.
52. Hawton K, Saunders KEA, O'Connor RC. Selfharm and suicide in adolescents. *Lancet*. 2012; 379:2373-282.
53. Fletcher AC, Steinberg L., Williams-Wheeler M. Parental influences on adolescent problem behavior: Revisiting Stattin and Kerr. *Child Development*. 2004;75:781- 96.
54. Plener PL, Schumacher TS, Munz LM, et al. The longitudinal course of nonsuicidal self-injury and deliberate selfharm: a systematic review of the literature. *Borderline Personal Disord Emot Dysregulation*. 2015;2:2.
55. Lewis SP, Heath NL. Nonsuicidal self-injury among youth. *J Pediatr*. 2015;166(3):526-30.
56. Kabukçu Başay B, Somer O. Ergenlerde Kendine Zarar Verme Davranışı.(2018). Tezan Bildik (Ed.). Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Bozukluklar içinde(s,277-86).Ankara: Türkiye Klinikleri.
57. Nelson EE, Leibenluft E, McClure EB, et al. The social re-orientation of adolescence: a neuroscience perspective on the process and its relation to psychopathology. *Psychol Med* 2005;35(02):163-74.
58. Gould MS, Greenberg T, Velting DM, et al. Youth suicide risk and preventive interventions – a review of the past 10 years. *J Am Acad Child Psychiatry*. 2003; 42:386-405.
59. World Health Organisation. Preventing Suicide: A Global Imperative. (01,07,2020 tarihinde https://www.who.int/mental_health/suicideprevention/world_report_2014/en/ adresinden erişilmiştir).
60. Epstein JA, Spirito A. Risk factors for suicidality among a nationally representative sample of high school students. *Suicide Life Threat Behav*. 2009;39:241-51.
61. Cash S, Bridge J. Epidemiology of youth suicide and suicidal behaviour. *Current Opinion in Pediatrics*. 2009;21:613-9.
62. Steele M, Doey T. Suicidal behaviour in children and adolescents. Part 2: treatment and prevention. *Canadian Journal of Psychiatry*. 2007;52(6):35-45.
63. Coupey S, Neinstein L, Zeltzer L. (2002).Chronicillness in adolescents. InNeinstein LS(Ed.),A-adolescent Healthcare: A Practical Guide. (5th ed,pp 1056-68) Williams andWilkins.
64. Tegethoff M, Belardi A, Stalujanis E, et al. Association between mental disorders and physical diseases in adolescents from a nationally representative cohort. *Psychosom Med*.2015;77(3):319-32.
65. Michaud P-A, Suris J-C, Viner R. The adolescent with a chronic condition. Part II: healthcare provision. *Arch Dis Child*. 2004;89(10): 943-9.
66. Basut E. Stres, Başa Çıkma ve Ergenlik. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi.2006; 13(1):31-6.
67. Berzonsky MD. (2000). Theories of adolescent development. In: Adams G, (Ed.). Adolescent development. (p7-28) Massachusetts: Blackwell Publishers.
68. Çayak S. Öğretmen-veli işbirliği ile ilkököl öğrencilerinin sınıf içindeki istenmeyen davranışları arasındaki ilişki. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi. 2015;11:59-77.

69. Bergin C, Bergin D. Attachment in the Classroom. *Educational Psychology Review*. 2009;21(2):141-70.
70. Çuhadaroğlu F, Canat S, Kılıç EZ ve ark. (2004). Ergen ve Ruhsal Sorunları Durum Saptama Çalışması. TÜBA-UNFPA Nüfus ve Kalkınma Stratejileri Alt Programı. Türkiye Bilimsel Akademesi Raporları. (Sayı 4). Ankara: Tübitak Matbaası.
71. Kearney CA. School Absenteeism and School Refusal Behavior in Youth: A Contemporary Review. *Clinical Psychology Review*. 2008; 28(3): 451-71.
72. Pişkin M. Okul zorbalığı: Tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2002; 2: 531-62.
73. Flannery DJ, Wester KL, Singer MI. Impact of exposure to violence in school on child and adolescent mental health and behavior. *J Community Psychol*. 2004;32:559-73.
74. Normantaite D, Perminas A. Changes in aggression of 13-17 year old adolescents after intervention based on cognitive-behavioural therapy. *Social Sciences*. 2013;79:46-55.
75. Gentile DA, Gentile JR. Video games as exemplary teachers: A conceptual analysis. *J Youth Adolesc*. 2008;37:127-141.
76. Lemmens JS, Valkenburg PM, Peter J. Development and validation of a game addiction scale for adolescents. *Media Psycho*. 2009;12(Suppl.1):77-95.
77. Mentzoni RA, Brunborg GS, Molde H, et al. Problematic video game use: Estimated prevalence and associations with mental and physical health. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*. 2011;14:591-596.
78. World Health Organization (WHO). Public health implications of excessive use of the Internet and other communication and gaming platforms. (09/07/2020 tarihinde <https://www.who.int/news-room/detail/13-09-2018-public-health-implications-of-excessive-use-of-the-internet-and-other-communication-and-gaming-platforms> adresinden erişilmiştir.)
79. Kim Y, Lee N, Lim Y. Gender differences in the association of smart phone addiction with food group consumption among Korean adolescents. *Public Health*. 2017;145:132-135.
80. Gentile DA, Choo H, Liau AK, et al. Pathological video game use among youths: A two-year longitudinal study. *Pediatrics*. 2011; 127:319-329.
81. Daysal B, Yilmazel G. Halk Sağlığı Gözüyle Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Ergenlik. *TJFMPC*, 2020;14(2): 316-322.
82. Griffiths MD. Video games: Advice for teachers and parents. *Education and Health*. 2003; 21:48-49.
83. Özdemir Y, Çok F. Ergenlikte özerklik gelişimi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2011;4(36):152-62.
84. Allen JP, Moore C, Kuperminc G, et al. Attachment and adolescent psychosocial functioning. *Child Development*. 1998;69(2): 1406-19.
85. Buehler, C., Lange, G. ve Franck, K. L. Adolescents' cognitive and emotional responses to marital hostility. *Child Development*. 2007; 78(3): 775-789.
86. vanSantvoort F, Hosman CMH, Janssens JMAM, et al. The impact of various parental mental disorders on children's diagnoses: A Systematic review. *Clin Child Fam Psych*. 2015;18(4): 281-99.
87. Cuffe SP, McKeown RE, Addy CL, et al. Family and psychosocial risk factors in a longitudinal epidemiological study of adolescents. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2005; 44:121-129.
88. Long N. (2004) e-Parenting. *Handbook of parenting*. In Hoghughi M, Long N (Eds), *Theory and research for practice*. (PP. 369-379). London: Sage Publications.
89. Sanders MR. Development, Evaluation and Multinational Dissemination of the Triple P Positive Parenting Program. *Annu. Rev. Clin. Psychol*. 2012; 8 (11): 1-35.
90. Sanders MR. Triple P-positive parenting program as a public health approach to strengthening parenting. *J Fam Psychol* 2008; 22: 506-517.
91. Patel V, Flisher AJ, Hetrick S, et al. Mental health of young people: a global public health challenge. *Lancet* 2007;369(9569): 1302-13.